

Asia: LVM035:00/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausuntopyyntö LVM035:00/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta

Logistiikan digitalisaatiokehitys on käynnissä ja edennyt aivan viime vuosina pilotoinnista osaksi myös satamien infrastruktuurin käytön tehostamista ja lii-ketoiminnan kehittämistä. Satamissa digitaaliset ratkaisut tehostavat sata-man sisäisiä toimintoja, sujuvoittavat liikennettä kuljetusketjussa ja siten sa-malla vähentävät liikennemuodoista syntyviä päästöjä, lisäävät erityisesti merenkulun turvallisuutta ja turvallisuutta satamarakenteissa liikuttaessa se-kä tehostavat sataman alueen maankäyttöä ja lisäävät tietoa mm. sataman alueen kasvihuonekaasupäästöistä, energiankulutuksesta ja infrastruktuurin kunnosta sekä kehittämistarpeista.

Satamilla on useita vaihtoehtoisia tapoja viedä logistiikan digitalisaatiota eteenpäin hyödyntämällä dataa, tietoa, automaatiota, IoT:tä ja tekoälyä. Li-säksi digitalisaatio synnyttää satamayhtiöille, kuten muillekin yrityksille, uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Suomen Satamaliitto ry haluaa nostaa esille seuraavia huomioita lausunnolla olevasta Valtioneuvoston periaatepäätöksestä:

Periaatepäätös asettaa tavoitteeksi koko kuljetusketjun kattavasta digitaali-sesta logistiikasta. Tavoitteenasettelu on kunnianhimoinen. Kansantalouden tasolla kuljetusten nykyistä tehokkaampi yhdistyminen ja täyttöasteen nouseminen ovat tarkoituksenmukaisia tavoitteita.

Markkinaehtoisesti kehittyvän logistiikan digitalisaation edistämiseksi on tärkeää edelleen tarkastella tarpeita lainsäädännöllisten esteiden purkamiseksi. Tärkein yksittäinen ratkaistava kysymys on datan omistajuuden ja haltijuuden määrittely yhteisin pelisäännöin.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä on kuvattu seikkaperäisesti useita toimenpidekokonaisuuksia, joita toteutetaan pääosin viranomaistehtävissä ja osin niiden kehittämisestä lähtöisin, ja jotka puolestaan palvelevat yksityisen sektorin toimijoiden tekemää kehitystyötä. Periaatepäätöksen viimeistelyvaiheessa olisi hyvä vielä kertaalleen hahmottaa tarkemmin se, missä roolissa valtio ja viranomaiset toimivat, ja miten edistetään markkinoiden kilpailullista lähtökohdista tapahtuvaa digitalisaatiokehitystä.

Valtion rooliin luontevasti sopivat mm:

- Uusien teknologioiden testauksessa ja kokeiluissa yritykset tarvitsevat julki-sorganisaatioiden pitkäjänteisestä tukea
- Julkistaustaisen datan keruun ja jakamisen (avoin data) nykyisen passiivisen roolin kehittäminen aktiivisempaan ja interaktiivisempaan suuntaan; yrityksille tarvitaan luoda insentivejä olla mukana tuottamassa avointa dataa.
- Tunnistaa pienessä markkinassa ne riskit, joita tyypillisesti syntyy yksittäisen toimijan liian määräävästä roolista
- Varautuminen autonomiseen liikenteeseen: miten tuetaan digitaalisen infrastruktuurin kehittämistä sen tarpeisiin, erityisesti logistisissa hubeissa, kuten satamat, joihin rajattuina ja suljettuina alueina autonomiset kulkuneuvot, työkohteet tulevat ensimmäisenä.
- Liikenteen tietoympäristön toteutuksessa reilusta käyttöoikeuksista huolehtiminen, jotta tiedon saatavuus varmistetaan pienille ja suurille toimijoille yhtäläisin ehdoin.

Periaatepäätöksessä on tunnistettu osaamisen kehittämisen tarpeet. Teknologisen kehityksen kiihtynyt nopeus on asettanut osaamistarpeiden tunnistamisen ja kehittämisen aiempaa tärkeämmäksi. Satamissa nähdään, kuinka uusia ja uusia ”valmiita” teknologioita on jo nyt markkinoilla soveltamiseen valmiina. Suurimmat haasteet logistiikka-alan kehitykselle ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle löytyvät osaamis- ja oppimisuosilta. Miten taataan alalle riittävä teknologiaosaaminen ja uudelleen oppimisen mahdollisuudet, jotta saadaan jo olemassa olevat ja

tulevat teknologiat mahdollisimman hyvin ja nopeasti hyödynnettyä? Oppimisen ja osaamisen edistämistoinimet tulisi saada välittömästi käyntiin.

Periaatepäätöksessä nostetaan hyvin esille se, että tietoympäristöjen kehittämisessä tulee varmistaa yhteentoimivuudesta yli sektori- ja organisaatio-alojen osana EU:n laajuisia data-avaruuksia. Tietoympäristöjä on tällä hetkellä useita ja tiedon jakamiseen osallistuu runsaasti tahoja. Pelisääntöjä ja toimintatapoja tulee kehittää edelleen ja kansainväliseen standardointi- ja harmonisointiin on tarpeen vaikuttaa. Yhteentoimivuudessa on äärimmäisestärkeää tunnistaa se, ettei avoimilla ja yhteentoimivilla rajapinnoilla tarkoiteta sitä, että kaikki tieto olisi kaikkien saatavilla. Logistiikan kuljetusketjussa on olennaista turvata yritysten liiketoiminnan ja ammattisalaisuuksien säilyttäminen.

Periaatepäätöksessä todetaan eurooppalaisen merenkulkualan yhdenmukaisen palveluympäristön perustamisesta ja annetun EMSW asetuksen voimaantulosta. Satamat kannattavat uuden digitaalisen ja käyttäjäystävällisemmän ratkaisun rakentamista merenkulun ilmoitusmenettelyille. Viranomaisvetoisten ilmoitusjärjestelmien käytön olevan jatkossakin maksutonta järjestelmien käyttäjille.

Lopuksi haluamme korostaa vielä kertaalleen tiedon reaaliaikaisuuden merkitystä logistiikan digitalisaatiossa. Lisäksi on syytä edelleen korostaa teknologianeutraaliutta läpileikkaavana periaatteena.

Periaatepäätös nostaa myös esille yksityiskohtina sähköisten rahtikirjojen kehitystyön ja vaarallisia aineita kuljettavien yksiköiden tiedonjakamisen problematiikan.

Autonomisten ajoneuvojen tarpeet kaipaavat periaatepäätöksessä hieman enemmän huomiota, mikä liittyy vahvasti tietoverkkojen kehittämistarpeisiin.

Periaatepäätös nostaa kaiken kaikkiaan satamien roolin hyvin esille. Satamilla on hubimaisen luonteensa vuoksi hyvä mahdollisuus edesauttaa asiakaskuntansa menestystä synnyttämällä asiakassuhteissa jaettavan tiedon kautta lisäarvoa.

Annaleena Mäkilä

Castrén-Mäkilä Annaleena
Suomen Satamaliitto ry